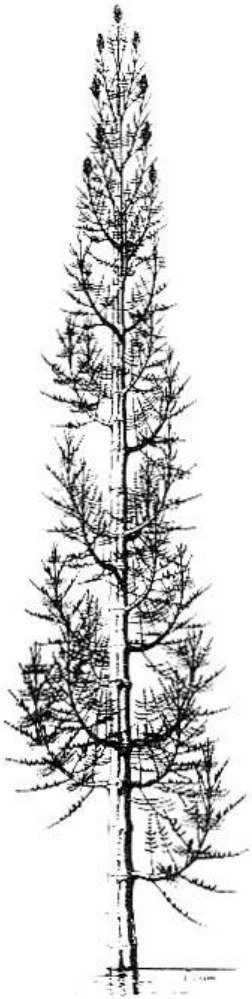
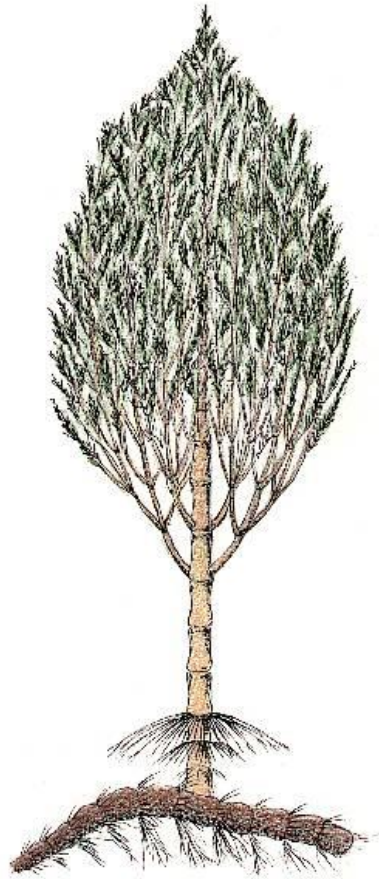

Equisetidae

(Div. Equisetophyta)

Pseudobornia ursina

Calamites spp.

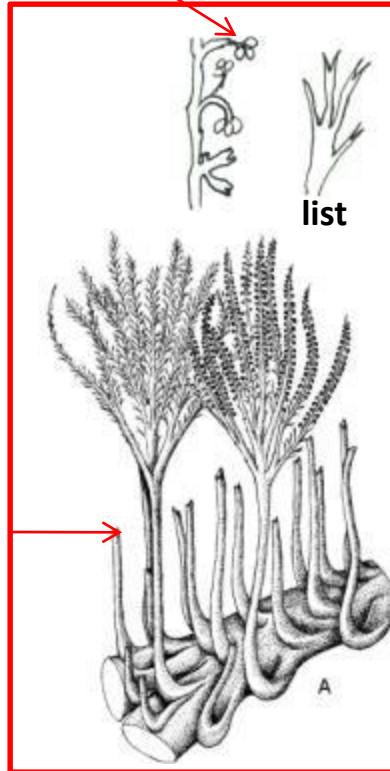
Equisetum arvense

Podjela na redove

- Hyeniales (†)
- Sphenophyllales (†)
- Calamitales (†)
- Equisetales

o. Hyeniales fam. Hyeniaceae

Tri sporangije na
dihotomo granatom
sporangioforu

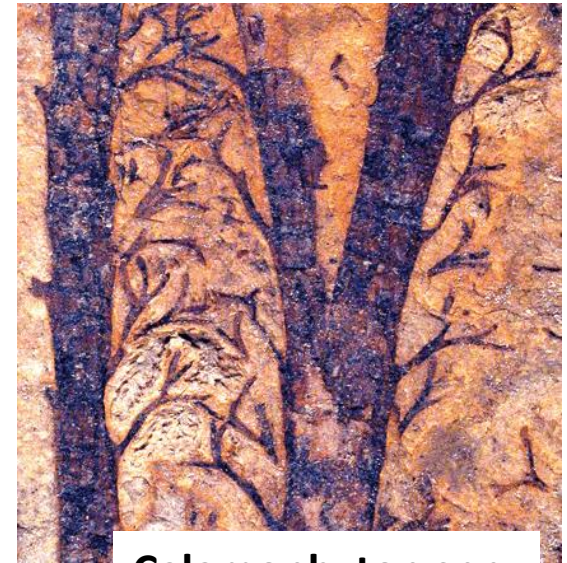
Hyenia spp.

Člankovitost
stabla nije
izrazena

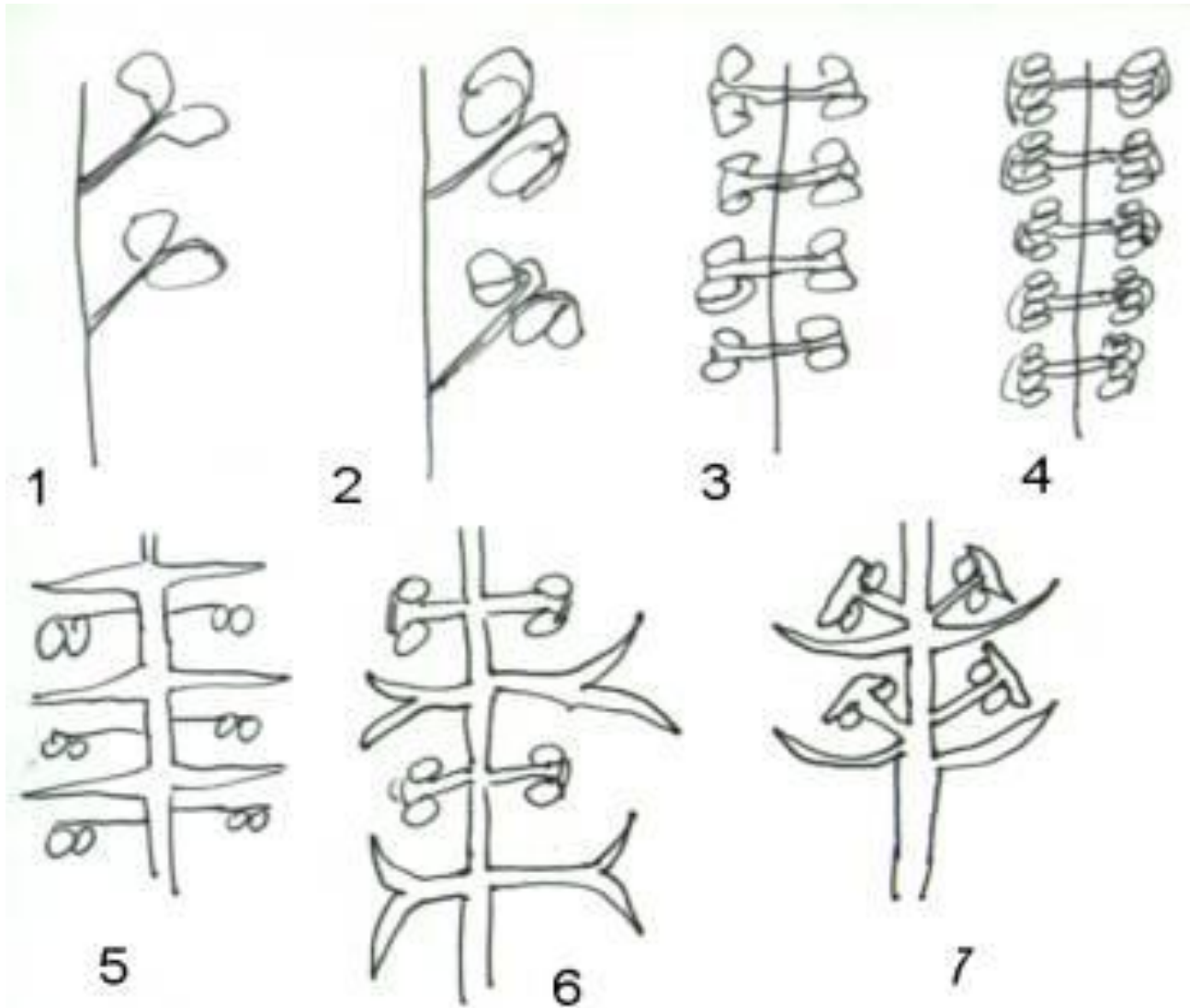

Calamophyton spp.

Sporangije
pojedinačne

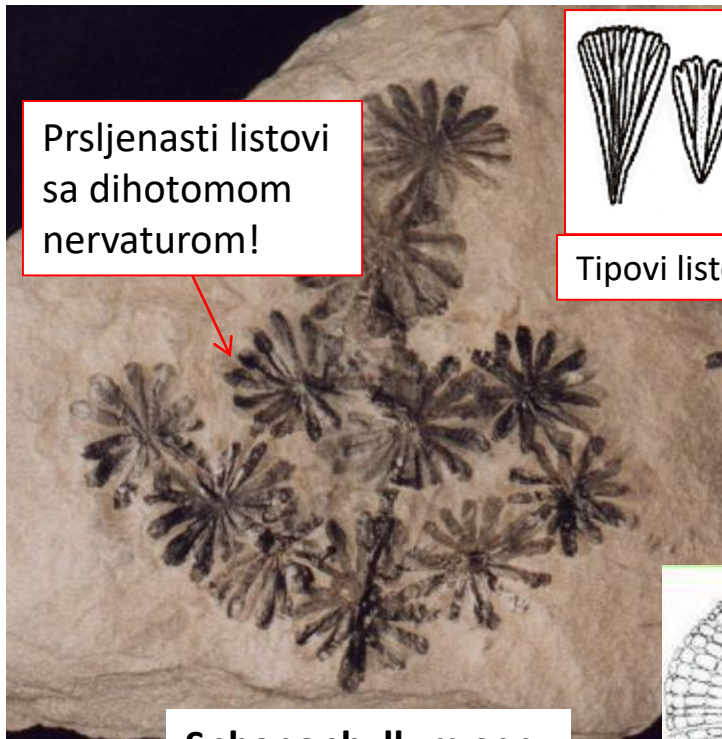
**Calamophyton spp.
fosilni nalaz**

1 – Calamophyton 2 – Hyenia 3- Archaeocalamites 4- Equisetum
 5 – Lingularia 6 – Calamostachys 7 – Paleostachys

o. Sphenopyllales

fam. Sphenophyllaceae

Prsljenasti listovi
sa dihotomom
nervaturom!

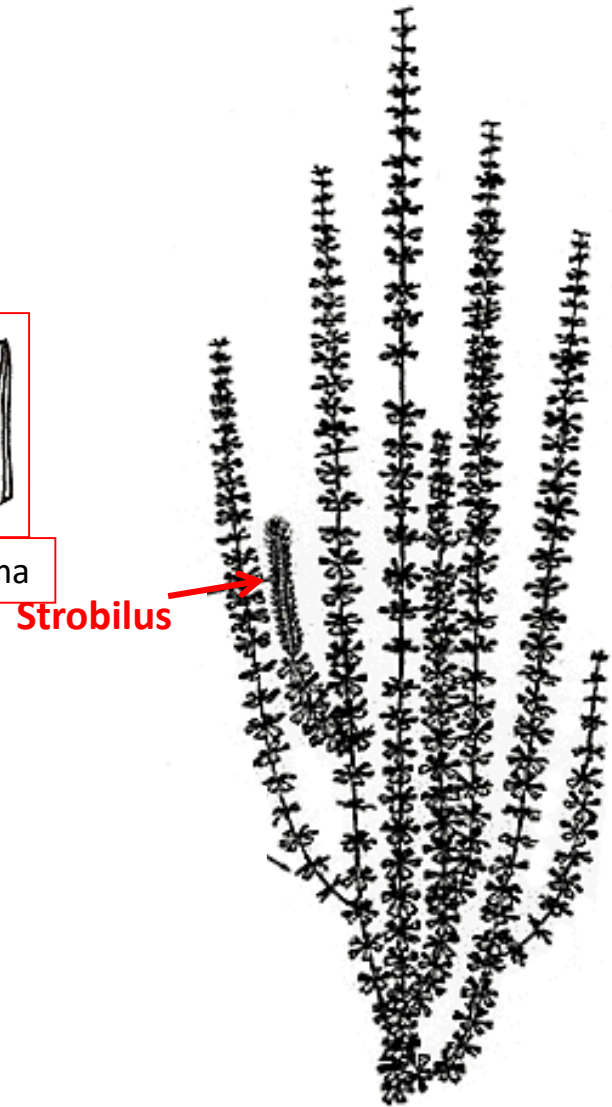
Sphenophyllum spp.
fossilni ostaci

Tipovi listova kod Sphenophylluma

Aktinostela
(triarhna)

Strobilus

Sphenophyllum spp.
rekonstrukcija

o. Calamitales fam. Calamitaceae

Prsljenovi sa
spornosnim i
vegetativnim listovima
su se naizmjenicno
smjenjivali.

Sekundarni ksilem

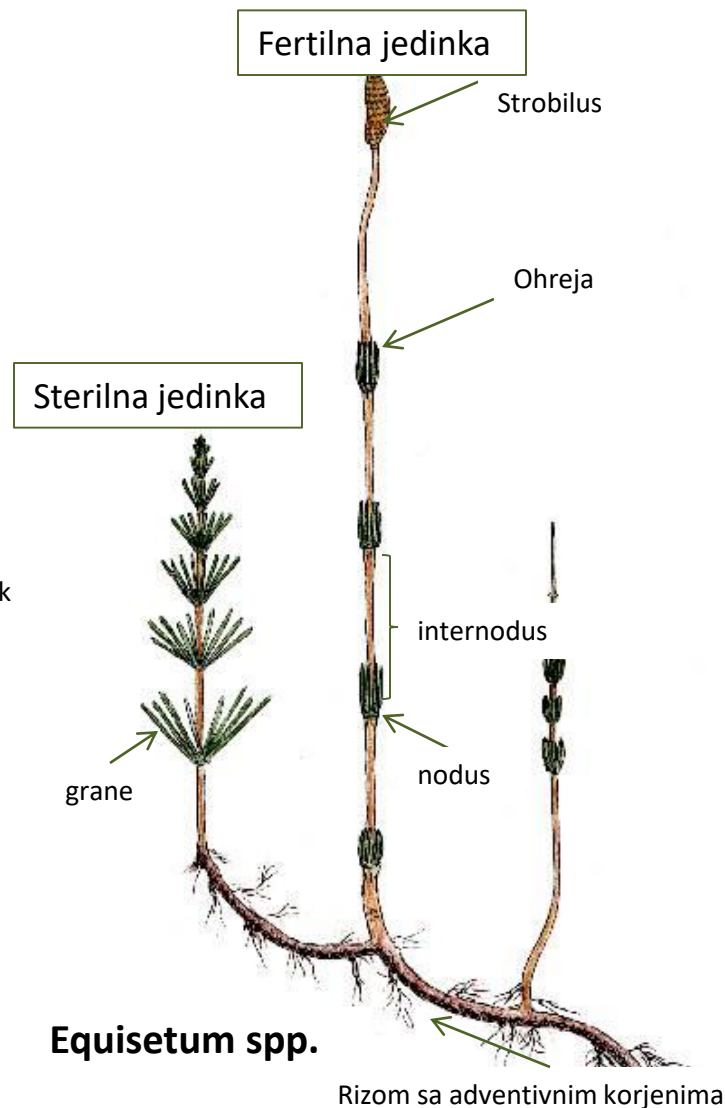
Parenhimski zrak

Centralna supljina

Calamites spp.

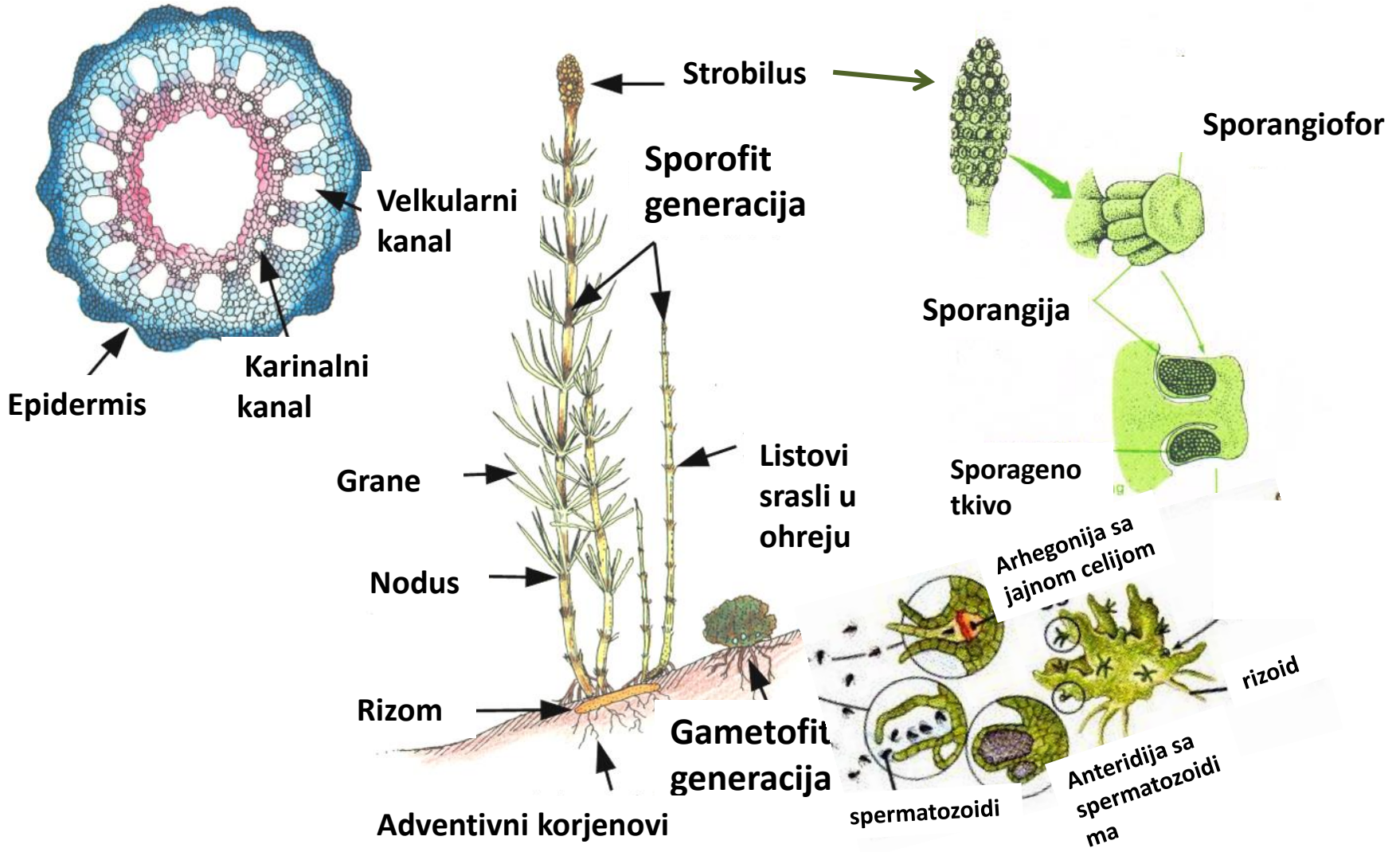
o. Equisetales fam. Equisetaceae

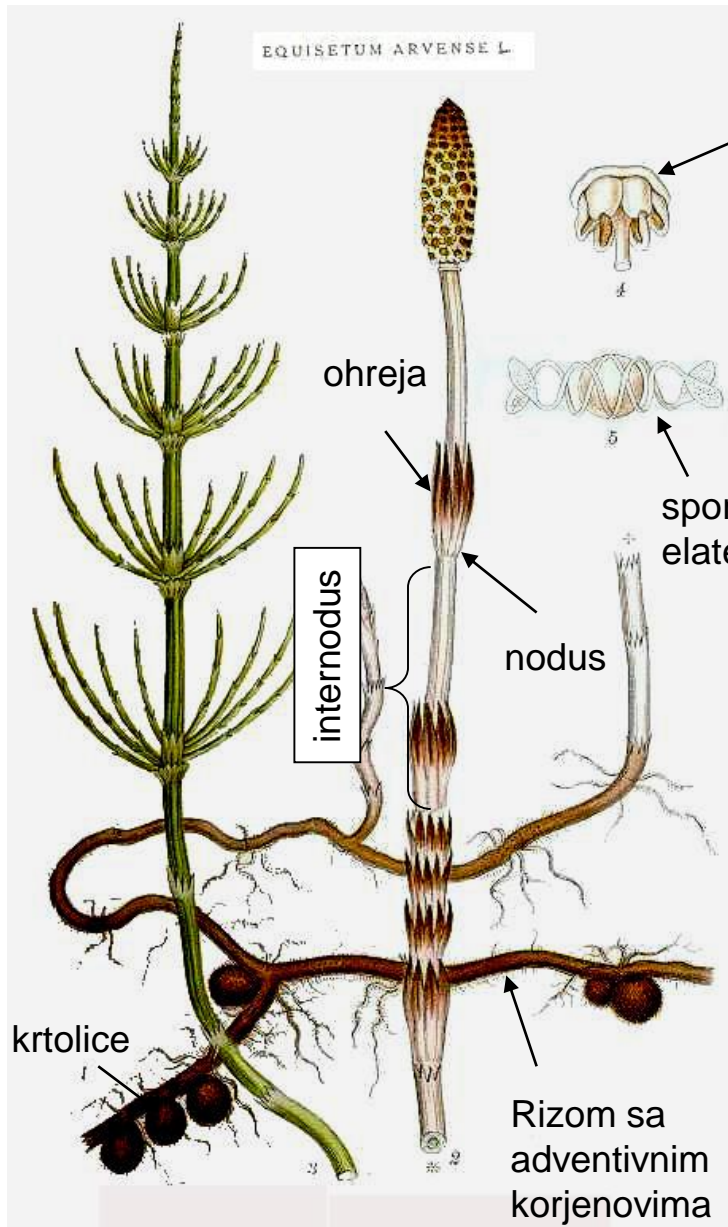
Equisetum spp.

Presjek kroz stablo

Equisetum - ciklus razvica

Morfološke odlike vrste *Equisetum arvense*

sporangiofor

Člankovitost građe

Odsustvo trajnog primarnog korjena

Redukovani listovi

Ohreje

Elatere

Izosporija

spora sa elaterama

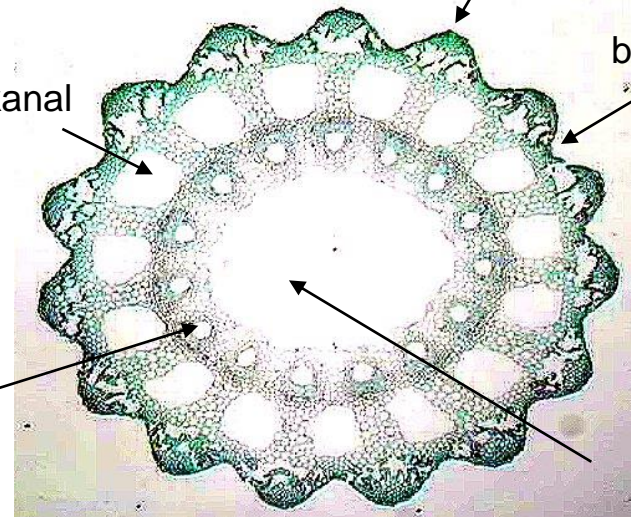
rebra

brazde

valekularni kanal

karinalni kanal

centralna šupljina

Taksonomski markeri

- Dimorfizam fertilne i sterilne jedinke
- Broj zubaca u ohreji
- Broj rebara ili brazda na stablu i vaskularnih šupljina
- Oblik vrha klasića

Izražen dimorfizam fertilne i sterilne jedinke

Equisetum arvense

6-12 zubaca u ohreji

Equisetum telmateia

20-30 zubaca u ohreji

Equisetum sylvaticum

Grane pršljenasto granate

Equisetum pratense

Grane jednostavne

Dimorfizam fertilne i sterilne jedinke nije izražen

STROBILUSI TUPI

Equisetum palustre

Zubići bez brazde i sa širokim obrubom

Equisetum fluviatile

STROBILUSI ŠILJATI

Equisetum hiemale

Equisetum variegatum

Marattiidae

- Eusporangijatne paprati, sinangije
- U vegetativnim djelovima postoje smoni hodnici, nalik četinarima!

Marattiales

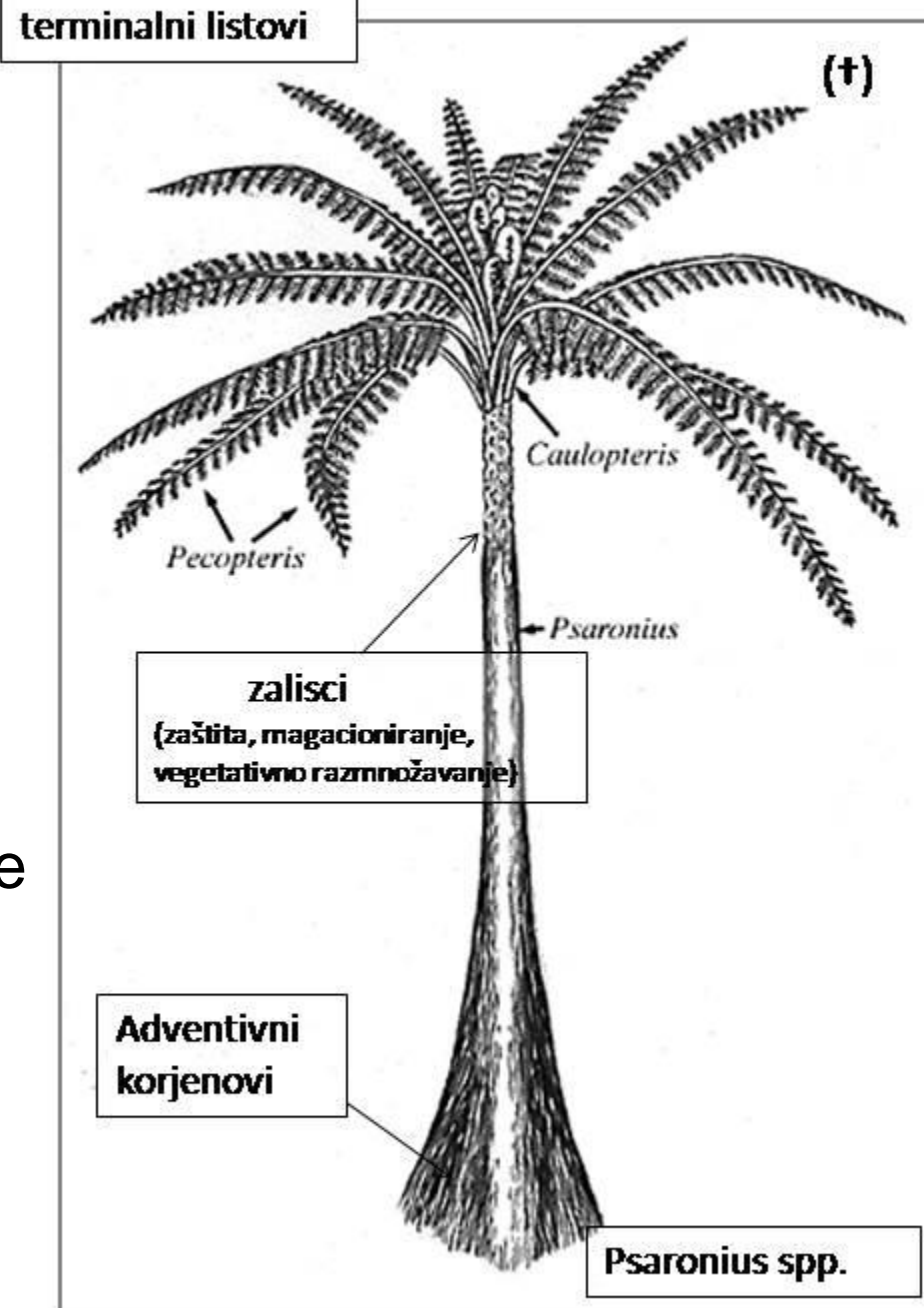
Marattiaceae

Marattia sp.

Angiopteris sp.

Psaroniaceae

Psaronius sp.

Doba karbon-perm

Angiopteris evecta

Sorusi na naličju

Sinangije...

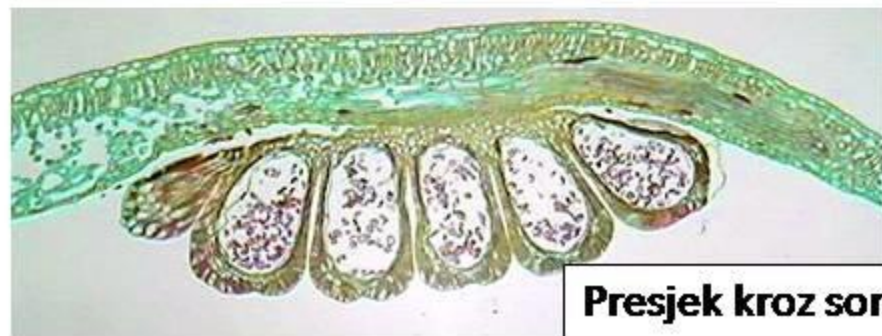
Angiopteris evecta

Marattia salicina

5mm

Marattia spp.

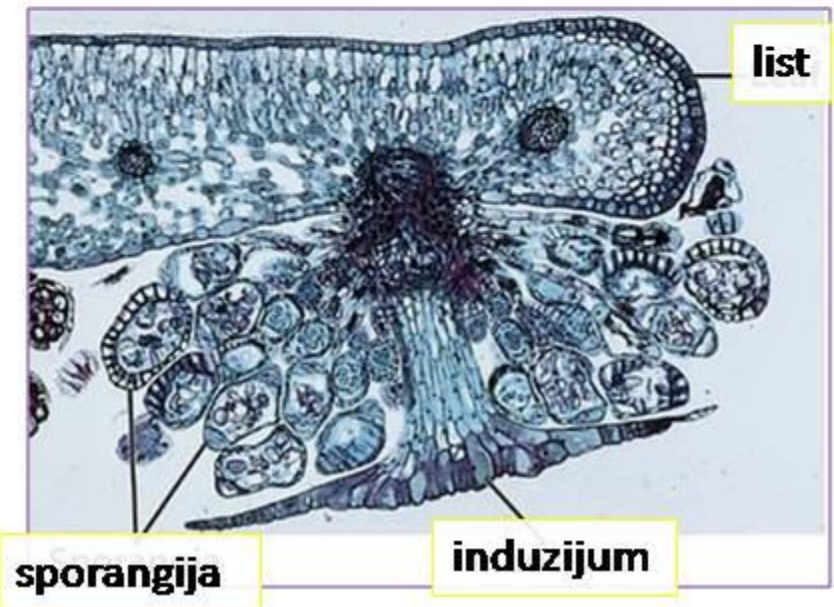
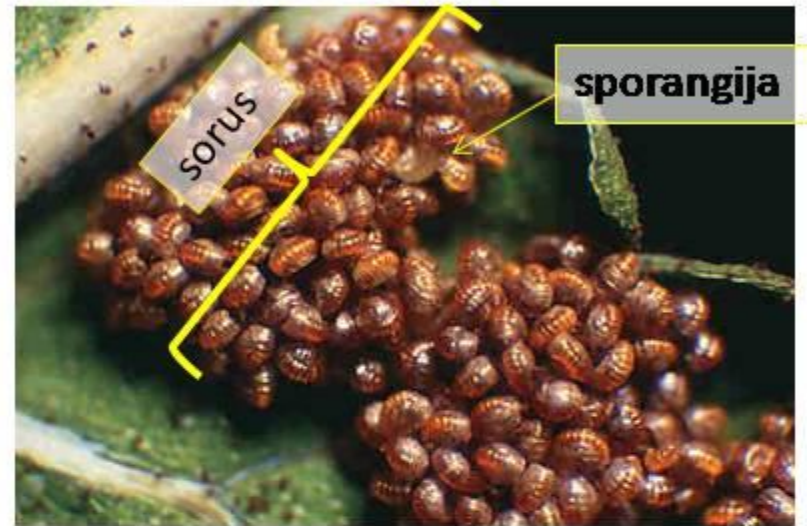

Presjek kroz sorus

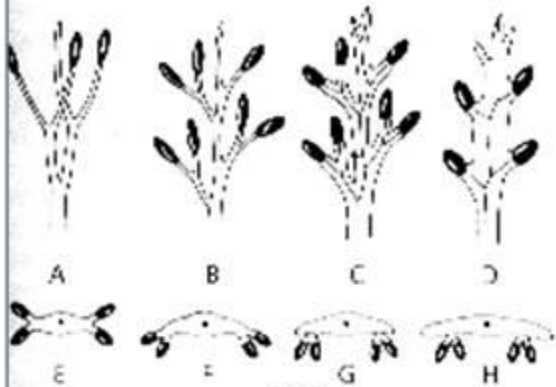
Polypodiidae

Leptosporangične paprati, rizom, izo-,
Heterosporija

List uvijen u obliku puževe kućice

A-D: Nastanak sporofila od fertilnih grana teloma

E-H: Promjena položaja sporangija

Sporofil
Acrongiophytuma

K-M: tipovi lisne nervature
K- dihotoma nervatura lista
L- perasta nervatura
M- mrežasta nervatura

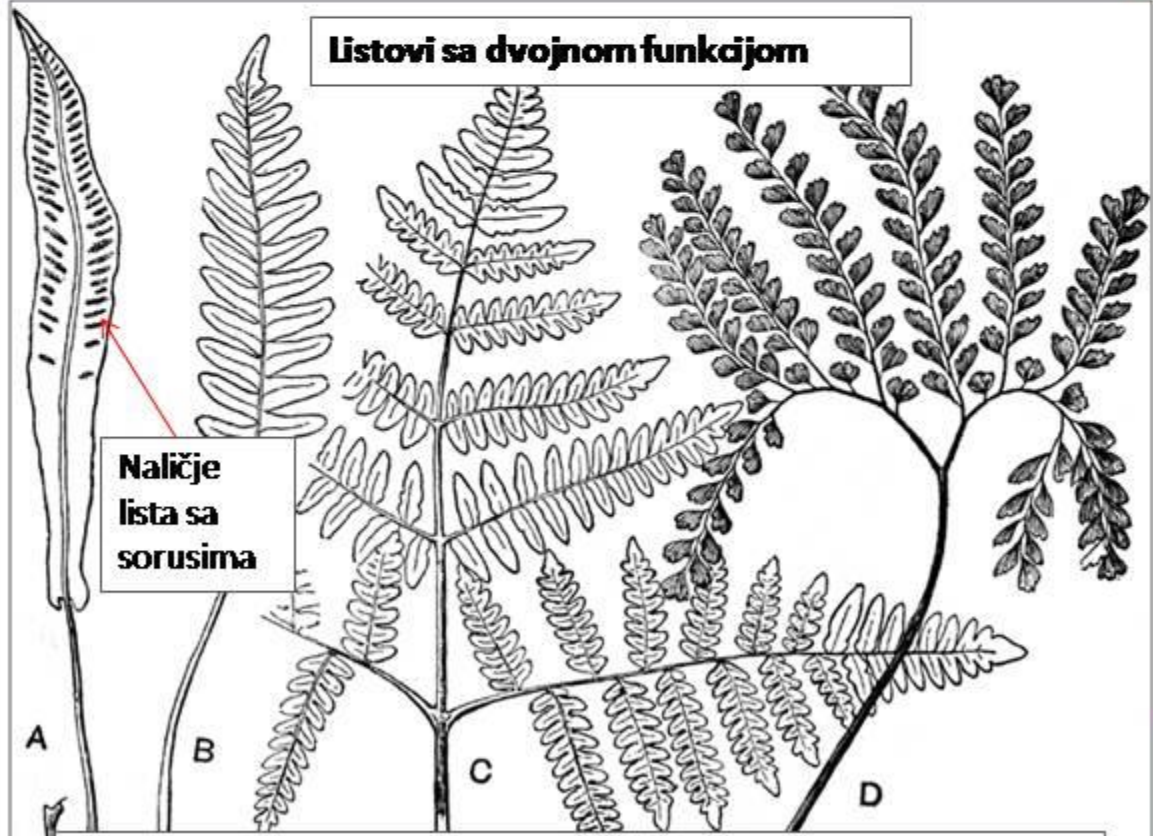
sorus

Dihotomo granati listovi i dihotoma, otvorena nervatura

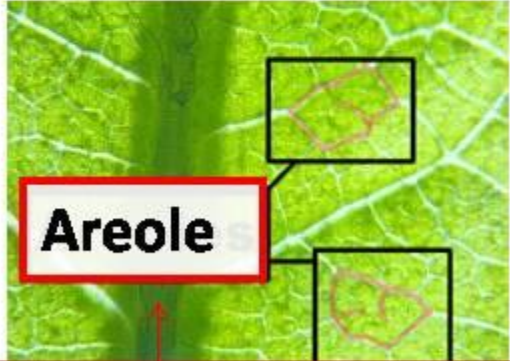
Fam. Hymenophyllaceae

Listovi sa dvojnjom funkcijom

Naličje lista sa sorusima

A- Phyllitis; B- Polypodium; C- Pteridium; D- Adiantum

Areole

Rasperan list sa mrežastom, zatvorenom nervaturom i areolama!
David Webb

Recentne paprati

Osmundales

Hymenophyllales

Gleicheniales

Schizaeales

Salviniales- **imaju predstavike u flori CG!**

Cyatheaales

Polypodiales- **imaju predstavike u flori CG!**

Osmundales

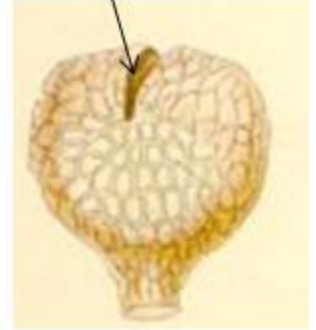
Osmunda regalis

Sporofil

trofofil

tjemena pukotina na izosporangiji

Nemaju soruse, niti induzijum!
Anulus ili ne postoji ili je jednostran.

Cyatheaales- drvenaste paprati

Cyathea dealbata

Salviniales

Bradavice i
dlačice na listu

Flotantni listovi

Salvinia natans

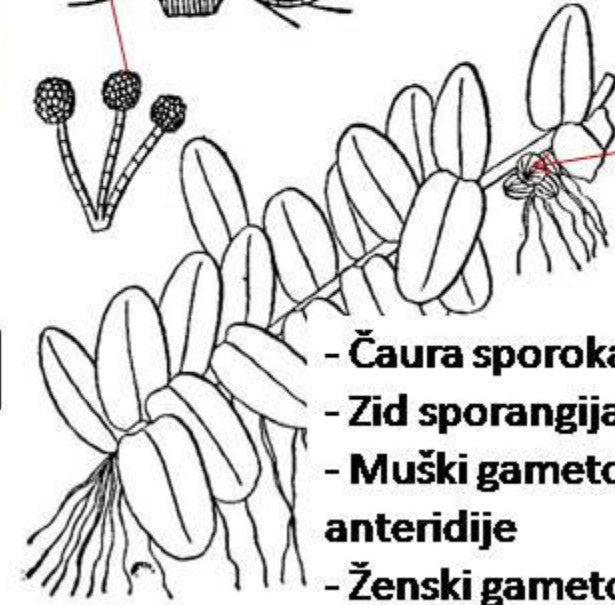
Podvodni
končasti listovi!

Sporokarp sa mikrosporangijama
u kojima nastaje po 63 spore

Sporokarp sa makrosporangijama
(32 spore, ali razvija se samo 1)

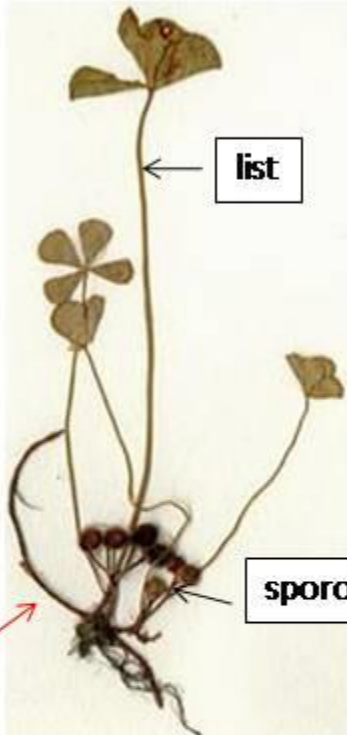
Sporokarp (sorusi)

- Čaura sporokarpa dvojna
- Zid sporangija jednoslojan!
- Muški gametofit= protalijum sa 2 anteridije
- Ženski gametofit= protalijum sa 1 arhegonijom

Marsilea quadrifolia

Zastupljena u flori CG,
i na listi zakonom zaštićenih vrsta

rizom

Spoljašnji čvrsti zid sporokarpa

Galertrni sloj

Polypodiales

Obodno postavljeni sorusi

Induzijum razdijeljen

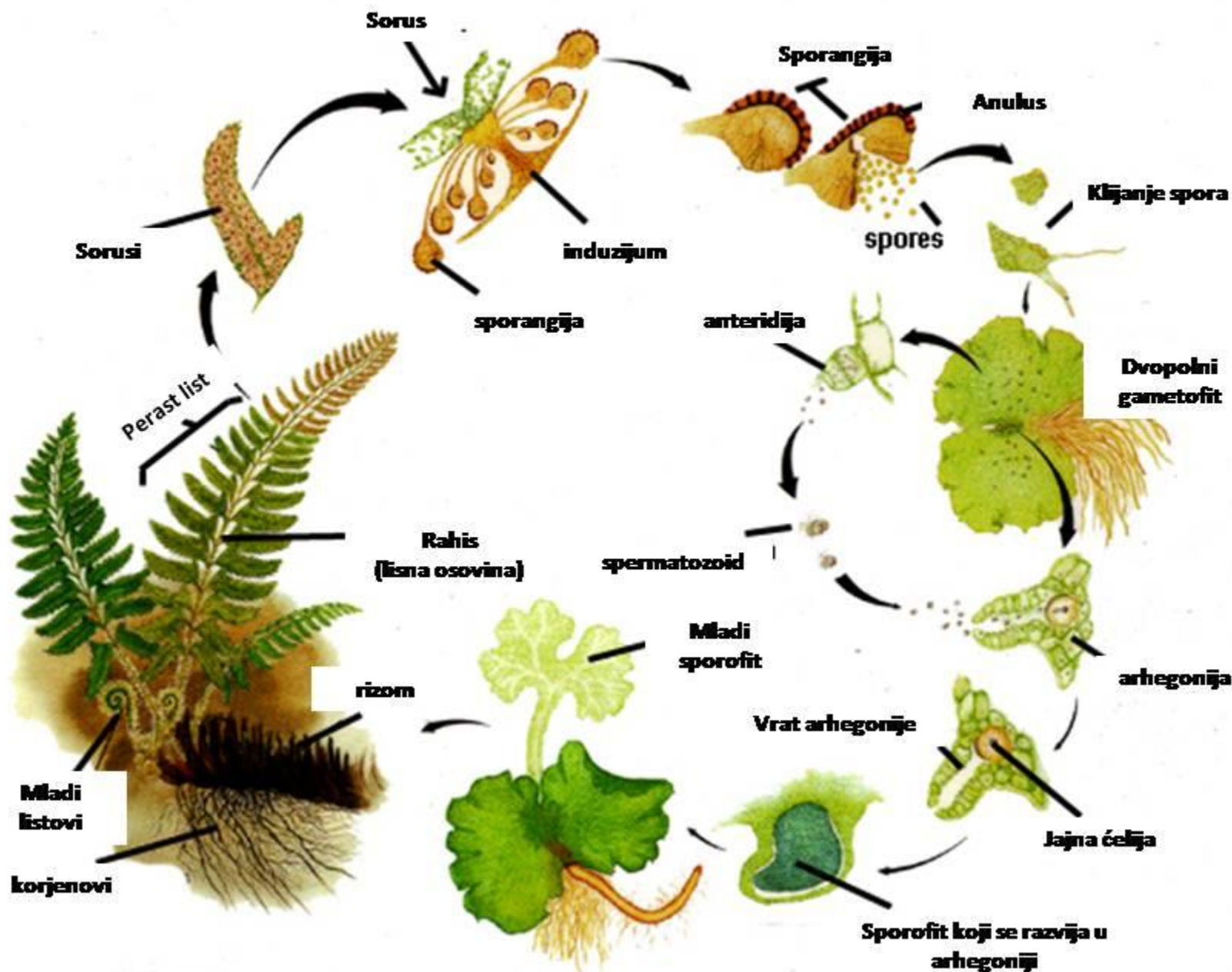
Induzijum cio i u vidu kišobrana

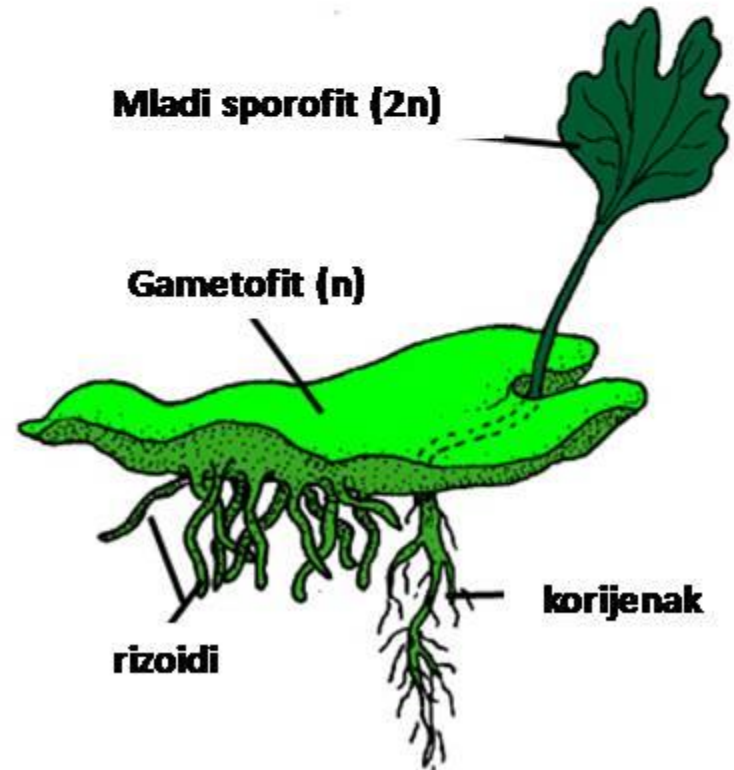
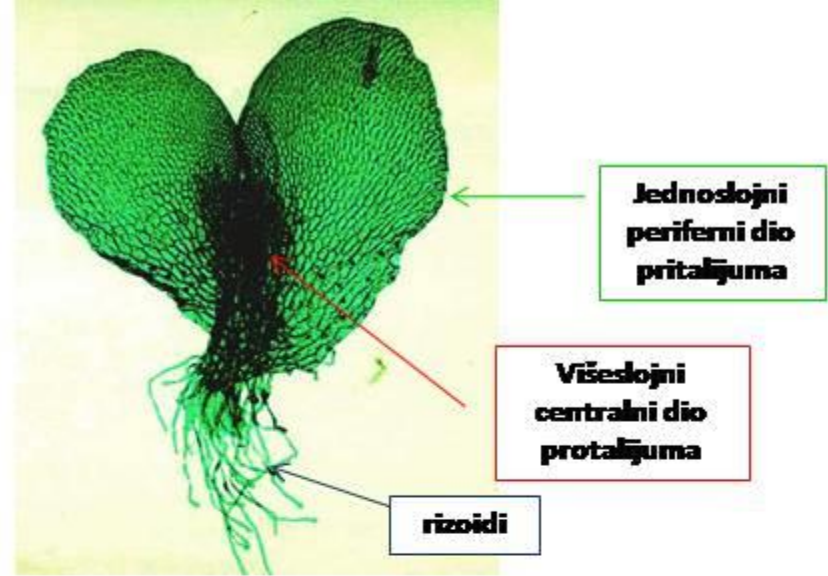
Induzijum jajast i jednostrano pričvršćen

Opšti ciklus razvića paprati

Protalijum (autotrofan!)

Odstupanje od opšteg scenarijuma ciklusa razvića:

Apo= bez

- **Aposporija**- nastanak gametofita ne iz spore, već iz vegetativne ćelije sporofita. Gametofit je $2n$.
- **Apogamija**- nastanak sporofita iz ćelija gametofita. Sporofit je n .
- **Partenogeneza**- razvitak bez prethodnog oplodjenja. Ženski gamet je diploidan i iz njega nastaje sporofit.

Listovi cijeli

Fam: Polypodiaceae
taksonomski markeri

Listovi dijeljeni

Listovi dvobojni

Listovi jednobojni

Sorusi na rubu čine
neprekidnu liniju

Sorusi drugačiji

Listovi
jednostruko
perasti

Listovi
višestruko
dijeljeni ...

Sorusi
prekriveni
rubom listića

Sorusi nisu
prekriveni
rubom listića

Sorusi sa induzijumom

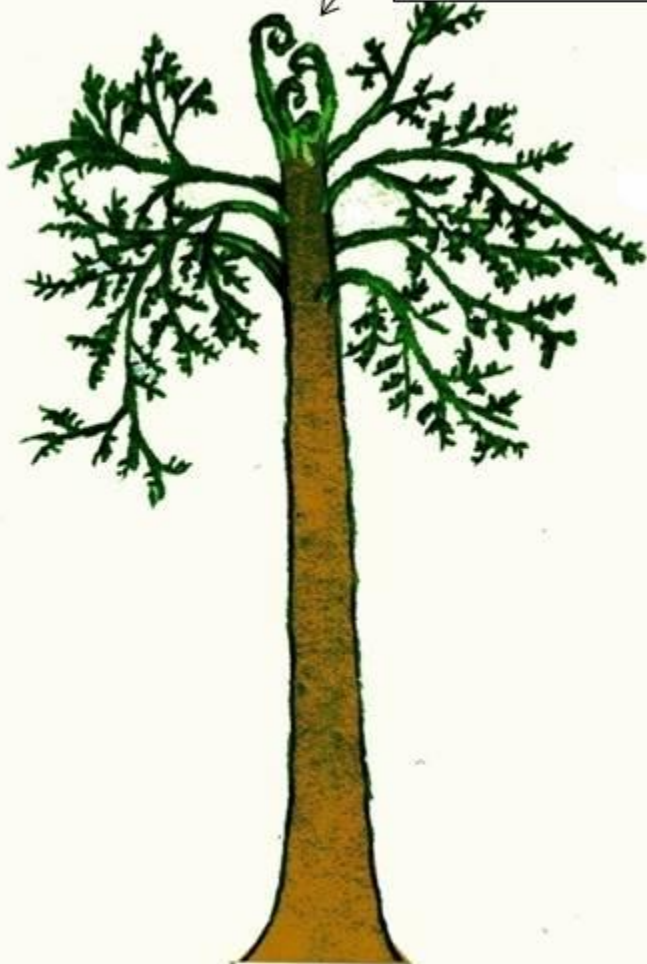
Sorusi bez
induzijuma

Induzijum drugačiji

Induzijum u vidu kišobrana

Izumrli predstavnici papratolikh
biljaka (Lignophyta)

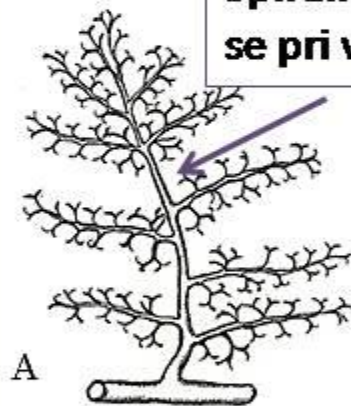
Pužasto uvijene,
mlade, bezlisne
grane

Aneurophyton spp.

... protostela

Spiralno raspoređene bočne grane, koje su se pri vrhu dihotomo račvale.

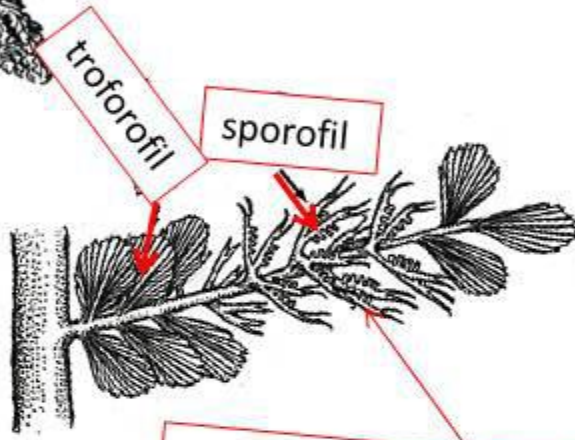
Fertilne grane, sa
izospornim,
terminalnim
sporangijama

Sekundarni ksilem je slabo razvijen, pa se smatra da su biljke prije imale formu nježnog žbuna ili lijane, nego drveta.

Archaeopteris spp.

- **Listovi se pužasto ne uvijaju!**
- **Troforili i sporofili koji se smjenjuju!**

Heterosporne sporangije
u 1 ili 2 reda

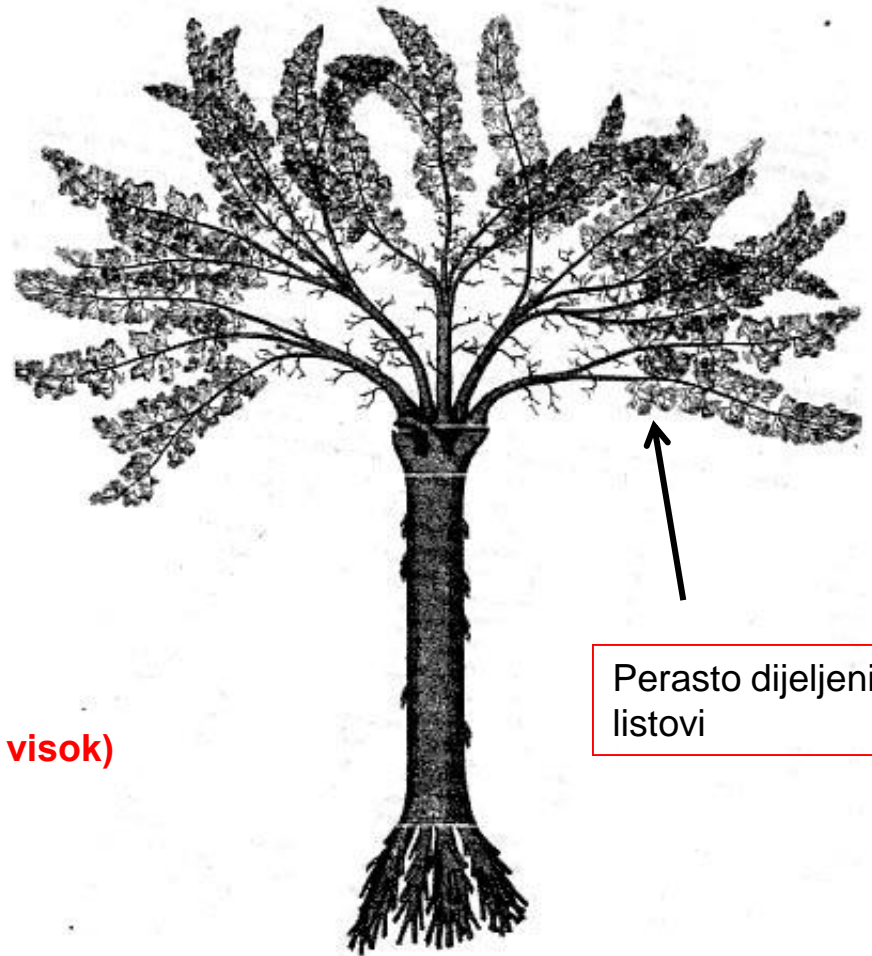
... sifonostela

Dihotomija

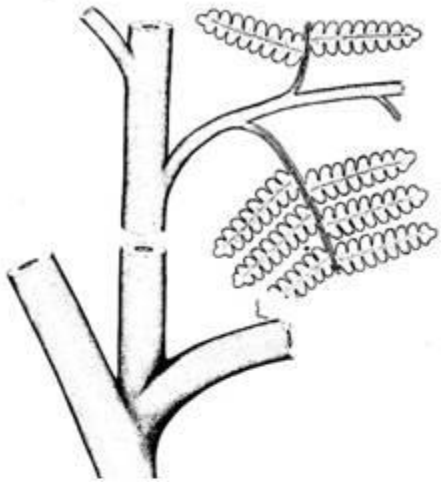
Cladoxylon spp.
(žbunić, oko 30ak cm visok)

Aktinostela ... Terminalne izosporangije

Perasto dijeljeni listovi

Pseudosporanchus spp.
(oniže drvo, oko 3m visoko)

Botryopteris spp.
(heterosporan)

Stauropteris spp.
(izosporan)

- Uglavnom omanje biljke, rijetko krupnije drveće
- Sporangije terminalne, gradile svojevrsne terminalne strobiluse. Otvarale se vršnom porom ili uzdužnom pukotinom (primitivni prsten!).
- Heterosporne, rijetko izosporne (Stauropteris)

Protostela, sifonostela